

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 11 0 U 026925 21 Uvp
Banjaluka, 20. aprila 2023. godine

Vrhovni sud Republike Srpske, u vijeću sastavljenom od sudija: Edine Čupeljić, predsjednika vijeća, Merside Bjelobrk i Božane Vulić, članova vijeća, uz učešće zapisničara Nataše Božić, u upravnom sporu po tužbi tužiteljice A.M. iz B., koju zastupaju punomoćnici Zajedničke advokatske kancelarije Z.B. i B.D. B., advokati iz B. i M.P., advokat iz B., protiv rješenja tuženog Ministarstva ..., broj: ... od 8. juna 2020. godine, u predmetu oduzimanja djeteta i povjeravanja drugom roditelju, odlučujući o zahtjevu tužiteljice za vanredno preispitivanje presude Okružnog suda u Banjaluci, broj: 11 0 U 026925 20 U od 6. juna 2021. godine, u sjednici vijeća održanoj 20. aprila 2023. godine, donosi

PRESUDU

Zahtjev se odbija.

Odbija se zahtjev tužiteljice za naknadu troškova spora.

Obrazloženje

Pobijanom presudom se odbija tužba protiv uvodno označenog akta tuženog, te odbija zahtjev tužiteljice za naknadu troškova spora, u iznosu od 750 KM. Osporenim aktom se odbija žalba tužiteljice izjavljena na rješenje JU „Centar za socijalni rad“ B. (Centar), broj:... od 2. marta 2020. godine, kojim se u tački 1. dispozitiva, maloljetni U.Đ., rođen 7. avgusta 2013. godine, u B., od oca D.Đ. i majke A.M., oduzima od majke A.M. i privremeno povjerava ocu D.Đ.; u tački 2., organ starateljstva naređuje izvršenje odluke iz tačke 1. ovog rješenja bez odlaganja; u tački 3. dispozitiva, rješenje ostaje na snazi do donošenja rješenja u predmetu izmjene odluke o povjeravanju maloljetnog U.Đ., nakon prekida vanbračne zajednice roditelja.

Odbijanje tužbe sud obrazlaže stavom da je osporeni akt pravilan, jer je donesen u skladu sa odredbama članova 81., 81a. stav 1. i 2., 86. stav 1., 2. i 3., 90., 92. i 97. Porodičnog zakona („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 54/02, 41/08 i 63/14), iz kojih proizlazi da je zakonom propisano pravo djeteta da živi sa roditeljima i to pravo može biti ograničeno samo u slučaju ako se u odgovarajućem postupku utvrdi da je to u najboljem interesu djeteta, da je osnovna dužnost roditelja, a i njihovo pravo, da štite svoju maloljetnu djecu i brinu o njihovom životu i zdravlju, da čuvanje i briga o životu i zdravlju djeteta obuhvata i vaspitavanje djeteta. U ovom slučaju, utvrđeno je da dijete koje je povjereno na zaštitu i vaspitanje majci nakon prekida vanbračne zajednice roditelja, ne živi sa majkom u istom porodičnom domaćinstvu. Prije donošenja rješenja, službena lica Centra su na osnovu razgovora sa djetetom, bakom, majkom, psihologom u školi i sa komšijama, utvrdila da dijete živi sa bakom, a majka živi na

drugoj adresi i ne vrši direktno brigu i staranje o djetetu. Utvrđeno je da je odnos bake prema djetetu neadekvatan, jer svojim ponašanjem utiče na emocionalno stanje djeteta, da se mora omogućiti djetetu da živi sa roditeljem koji o njemu može preuzeti brigu i staranje. Imajući u vidu utvrđene činjenice, sud je zaključio da je organ postupio u skladu sa ovlaštenjima iz člana 81v. Porodičnog zakona, u cilju najbolje zaštite interesa djeteta. Nakon što je utvrdio da je majka zanemarila brigu o djetetu i vaspitanje djeteta, oduzeo je dijete od majke i do donošenja konačne odluke o povjeravanju djeteta, predao ga ocu na brigu i vaspitanje. Odlučne činjenice su utvrđene pravilno, a tužiteljice ih nije dovela u sumnju navodima tužbe. Tumačenje situacije koju je dala tužiteljica da boravak djeteta kod bake nije štetan za dijete, ne utiče na drugačije odlučivanje, jer nije osporila da dijete većinu vremena provodi kod bake, pravdajući to svojom zaposlenošću. Odlučna činjenica za odluku organa je da tužiteljica kojoj je povjereno dijete, ne vodi brigu o djetetu, niti sa djetetom živi u istom stanu. Kako dijete ne živi sa roditeljem kome je povjereno, da je pravilno dato drugom roditelju, do donošenja konačne odluke o povjeravanju djeteta. Navodi tužbe da je organ mogao donijeti blaže mjere, kao što je mjera stalnog nadzora, nisu osnovani, jer tu mjeru nije moguće donijeti u situaciji kada dijete ne živi sa majkom, a mjera ograničavanja kontakta sa bakom nije se mogla donijeti, jer dijete nije povjereno baki, već roditelju. To su razlozi zbog kojih sud odlučuje kao u izreci pobijane presude.

Blagovremenim zahtjevom za vanredno preispitivanje presude tužiteljica osporava njenu zakonitost, u skladu sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 109/05 i 63/11, u daljem tekstu: ZUS), jer da sud u pobijanoj presudi nije dao valjane razloge za odbijanje tužbe, nije cijenio navode o kršenju pravila postupka i nije pravilno primijenio materijalno pravo. Navodi da je postupak proveden nezakonito, uz kršenje brojnih procesnih odredbi, pa da je onemogućena da dokazuje odlučne činjenice. U spisu ne postoje dokazi na okolnost da je zanemarila brigu o djetetu, jer da je sve vrijeme posvetila dužnu pažnju djetetu, živjela u zajedničkom domaćinstvu sa majkom, djetetom i suprugom, da su u sporno vrijeme svi živjeli u Ul. Save Ljuboje 16, na II spratu. U pogledu tvrdnje da se dijete povuklo u sebe i da njegovo ponašanje odstupa od ponašanja vršnjaka, da nisu utvrđeni razlozi zbog kojih je došlo do vršnjačkog odstupanja, a da je razlog što otac sa djetetom nije dovoljno kontaktirao, jer je otišao u Sloveniju. Organi uprave su svoje zaključke donijeli na osnovu samo jednog dolaska bake i djeteta u prostorije Centra, a Stručni tim je povjerovao komšijama, koji su željeli ostali anonimni i baku smatraju neuračunljivom, što može utvrditi samo doktor psihijatrijske struke. Oduzeti dijete od tužiteljice koja ga bezuslovno voli je zločin, koji nema razumno opravdanje. U postupku je odlučivao voditelj postupka B.A., koji je i član Stručnog tima, pa nije mogao istovremeno biti i službeno lice koje vodi postupak i član Stručnog tima, koji je dao dokaz na osnovu kojeg je odlučeno. Time je došlo do povrede člana 10. i 11. Zakona o opštem upravnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 13/02, 87/07, 50/10 i 66/18, u daljem tekstu: ZOUP). Tužiteljici nije bilo poznato da je tuženi pokrenuo postupak oduzimanja djeteta. Od školskog psihologa je saznala da su baka i dijete pozvani u prostorije Centra da dođu, a razloge pozivanja nije znala. Telefonskim putem je pozvana da dođe u prostorije Centra i došla je u prisustvu sadašnjeg supruga. Službeno lice se obratilo povišenim tonom da mora dovesti dijete u roku od sat vremena i usmeno joj saopštilo da je zanemarila dijete, da brigu o djetetu vodi baka i da joj se može oduzeti dijete. Postupajući po usmenom naređenju, dovela je dijete i našla advokata, koji je sa njom pristupio. Voditelj postupka je dijete uveo u jednu kancelariju i tom prilikom je saznala da se vodi postupak privremenog oduzimanja djeteta i povjeravanja ocu. Naredni dan, 3. marta 2020. godine, tužiteljici je na usmenoj raspravi uručen pismeni otpis rješenja o privremenom oduzimanju djeteta. Smatra da je na ovaj način povrijeđeno načelo saslušanja stranke iz člana 9. ZOUP, jer joj nije data mogućnost da se izjasni o činjenicama i okolnostima bitnim za odlučivanje prije donošenja rješenja, a dijete je vidjela u januaru 2021. godine i u julu

2021. godine. Rješenje je doneseno s pozivom na član 202. ZOUP, koje se odnosi na izuzetno hitne mjere, kojim je u stavu 2. određeno da organ može odrediti njegovo izvršenje bez odlaganja, što je i učinio. Prema stavu tužiteljice, ova zakonska odredba je neprimjenljiva u predmetnom slučaju, jer za dijete nije nastupila neposredna opasnost za njegov život i zdravlje. Iako se organ pozvao na član 202. ZOUP, da je odlučio na osnovu člana 205. ZOUP, jer je rješenje privremeno, a privremeno rješenje se ne može odmah izvršiti. Ostalo je nejasno po kom osnovu je organ odlučio, a posebno na osnovu kojih ovlašćenja je odlučio da se oduzimanje djeteta ima izvršiti odmah, jer organ nije poduzimao mjere, već je provodio poseban ispitni postupak o kojem tužiteljica nije bila obaviještena, niti joj je bila data prilika do dokáže svoje radnje. Dokazi su joj predloženi nakon što je odluka već bila donesena i izvršena i to proizlazi iz zapisnika od 3. marta 2020. godine. Odredba člana 81v. Porodičnog zakona ne daje pravo organu na mjeru oduzimanja djeteta kršenjem procesnih prava stranke, već je bila obaveza da zakaže usmenu raspravu i prije oduzimanja djeteta tužiteljicu upozna sa dokazima i činjenicama do tada prikupljenim. Umjesto toga, tužiteljica je dovedena u situaciju da dijete dovede u prostorije Centra da bi joj organ na prevaru privremeno oduzeo dijete, a nakon oduzimanja djeteta od tužiteljice je uzeta izjava na zapisnik, te se sa dokazima upoznala sljedeći dan. Na ovaj način je učinjena povreda pravila postupka iz članova 5., 6., 8., 9., 10., 11., 31a., 31b., 123/1., 131. i 137. ZOUP. Pobjana presuda u obrazloženju sadrži samo ocjenu da osporeni akt sadrži sve elemente iz člana 197. ZOUP, iako ne sadrži. Tužiteljica je uz zahtjev dostavila nalaz i mišljenje JZU Dom zdravlja za baku N.M. od 20. jula 2021. godine, pribavljen za potrebe parničnog postupka, kod Osnovnog suda u Banjaluci, u predmetu broj: 71 0 P 342293 21 P, te zapisnik broj: ... od 2. marta 2020. godine, zapisnik broj: ...od 3. marta 2020. godine i zapisnik broj: ... od 3. marta 2020. godine. Predlaže da se zahtjev uvaži, presuda preinači, tako da se tužba usvoji ili presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje, a tuženi obaveže da joj nadoknadi troškove spora za sastavljanje zahtjeva u iznosu od 877,50 KM uvećane za taksu, u iznosu od 40 KM.

Tuženi u odgovoru predlaže da se zahtjev odbije, iz razloga navedenih u obrazloženju osporenog akta.

Odgovor na zahtjev nije dostavilo zainteresovano lice D.Đ.

Razmotrivši zahtjev, odgovor na zahtjev, pobjanu presudu i ostale priloge u spisima predmeta, na osnovu člana 39. ZUS, ovaj sud odlučuje kao u izreci iz sljedećih razloga:

Prema stanju spisa predmeta, maloljetni U.Đ., rođen je 7. avgusta 2013. godine, u B., od oca D.Đ. i majke A.M., u vanbračnoj zajednici. Nakon raskida vanbračne zajednice roditelja, odlukom organa starateljstva povjeren je na zaštitu i vaspitanje majci, a sa ocem je regulisan lični odnos roditeljskim sporazumom. Centar je službenim zabilješkama konstatovao da se kontakt djeteta sa ocem realizovao kraće vrijeme, jer mu majka nije predavala dijete, te da dijete ne živi sa majkom. Otac je podnio zahtjev za izmjenu odluke o povjeravanju djeteta, ali je povukao zahtjev kada je dobio posao u Sloveniji.

Centar je nastavio sa provjerama statusa djeteta, te je 26. februara 2020. godine, po službenoj dužnosti, pokrenuo postupak oduzimanja djeteta i povjeravanja drugom roditelju, do okončanja postupka izmjene rješenja o povjeravanju djeteta. Prvostepenim rješenjem, na osnovu člana 13. Porodičnog zakona i člana 202. ZOUP, u vezi sa članom 97. Porodičnog zakona, maloljetni U. se oduzima od majke A.M. i privremeno povjerava ocu D.Đ., te se naređuje izvršenje odluke bez odlaganja i određuje da ostaje na snazi do donošenja rješenja u predmetu izmjene odluke o povjeravanju djeteta. Obrazloženo je razlozima da je majka

zanemarila dijete, jer ne vodi primarnu brigu i staranje o djetetu, pa da je na taj način grubo zanemarila svoja roditeljska prava i obaveze. Primarnu brigu o djetetu vodi baka N.M., majčina majka, za koju je utvrđeno da svojim ponašanjem i ophođenjem prema djetetu šteti socio-emocionalnom razvoju djeteta, na način detaljno opisan u obrazloženju rješenja. Pored toga, utvrđeno je da majka i baka onemogućavaju kontakt djeteta sa ocem. Osporenim aktom se žalba odbija kao neosnovana, uz obrazloženje da je u postupku utvrđeno da majka nije vodila primarnu brigu o djetetu, već je dijete povjerala svojoj majci, koje ponašanje je pravilno kvalifikovano kao zanemarivanje brige o djetetu, jer je ovakvim ponašanjem tužiteljice zanemaren interes djeteta, koji ne smije biti ugrožen. Uzimanje izjave od djeteta i bake, samo je jedan od dokaza na osnovu kojeg je organ starateljstva odlučio i utvrdio da dijete odrasta u neodgovarajućim uslovima, čemu u prilog ide i nalaz iz škole, u kome se konstatuje da se u kontaktu sa djetetom stiče utisak da je indoktriniran od strane odraslih određenim okolnostima, da živi sa bakom u iznajmljenom stanu, da mu majka nedostaje, da za vrijeme razgovora o ocu ima razvijen mehanizam odbrane prelaskom na drugu temu ili daje oskudne podatke. Utvrđeno je da baka nameće djetetu svoje stavove i mišljenje, ne poštujući mišljenje, stavove i potrebe djeteta, vrši emocionalni pritisak na dijete, bez uvida u štetnost takvog odnosa što, tužiteljica nijednim dokazom nije dovela u sumnju. Rješenjem je odlučeno u skladu sa potrebom djeteta da odrasta uz roditelja koji pokazuje interes i kapacitet da brine o djetetu, a posebno iz razloga što dijete oca prihvata sa radošću. Pravilno su ocijenjeni i izvedeni dokazi mišljenje psihologa, iskazi komšija i stručnih radnika koji su podudarni, što je dovoljan osnov za oduzimanje djeteta i povjeravanje drugom roditelju. Presudom se tužba odbija i ostaje na snazi osporeni akt.

Pobijana presuda je pravilna i na zakonu zasnovana, te sadrži valjane i argumentovane razloge koje tužiteljica navodima zahtjeva ne dovodi u sumnju.

Neosnovan je navod da je tužiteljici uskraćeno pravo da učestvuje u postupku, jer je 2. marta 2020. godine, po pozivu Centra, pristupila i dala izjavu da je zaposlena i da nije u mogućnosti da se dvadeset četiri sata stara o djetetu. To nisu razlozi koji opravdavaju postupak da dijete preda na brigu trećem licu, u smislu člana 81a. stav 1. Porodičnog zakona, koji propisuje da dijete ima pravo da živi sa roditeljima i da se roditelji o njemu brinu prije svih drugih. Tužiteljica je i ranije mogla pristupiti i izvoditi dokaze, ali sa istom organ starateljstva nije uspio uspostaviti komunikaciju, već samo sa njenom majkom. Kod činjenice da tužiteljica nije sarađivala sa radnicima Centra, te da je dijete povjerala drugoj osobi na čuvanje i vaspitanje, što je u postupku utvrđeno, a potvrdilo je i dijete i stručni radnici osnovne škole, te da je ocu uskraćivala pravo da kontaktira sa djetetom, pravilan je stav da je tim radnjama izvršila zanemarivanje djeteta. U presudi pravilno sud nalazi da je navedenim ponašanjem tužiteljice ostvaren osnov za oduzimanje djeteta i predaju privremeno na čuvanje i vaspitanje drugom roditelju, jer dijete ima pravo na život sa roditeljima. U osporenom aktu su dati jasni razlozi zbog kojih se dijete oduzima od majke i privremeno povjerava na zaštitu i vaspitanje ocu. Stanari zgrade su se izjasnili da se iz stana u kom dijete živi svakodnevno čuje vika, tuča, galama i noću i danju, da dijete često plače, zapomaže, psuje, negoduje i pjeva u stubištu, na osnovu čega je utvrđeno da mu je potrebna stručna intervencija na sređivanju okolnosti odrastanja, što je i učinjeno privremenim povjeravanjem djeteta ocu.

Bez pravnog osnova je prigovor da je ostalo nejasno po kom osnovu je organ odlučio i na osnovu kojih ovlašćenja je oduzimanje djeteta izvršeno odmah. Ovlašćenje Centra za socijalni rad da preduzima potrebne mjere za zaštitu djeteta od svakog oblika zanemarivanja, nasilja i zlostavljanja i od svake vrste eksploatacije, a u najboljem interesu djeteta, proizlazi iz člana 81v. Porodičnog zakona, kako je i navedeno u obrazloženju presude. Utvrđeno je da je majka zanemarila brigu o djetetu na način opisan u obrazloženju osporenog akta i presude, što

je za posljedicu imalo da je kod djeteta došlo do poremećaja u vaspitanju, pa je Centar mogao donijeti mjeru oduzimanja djeteta od roditelja kojem je povjereno na zaštitu i vaspitanje, primjenom člana 97. stav 1. Porodičnog zakona, koji propisuje da roditelji i ostali članovi porodice ne smiju dijete podvrgavati ponižavajućim postupcima, duševnom i tjelesnom kažnjavanju, odnosno zlostavljanju. Ako su roditelji, odnosno onaj roditelj kod kojeg dijete živi zlostavljali dijete, ili zanemarili brigu o djetetu, zanemarili vaspitanje djeteta ili je kod djeteta došlo do poremećaja u vaspitanju organ starateljstva može dijete oduzeti ili povjeriti ga drugom roditelju, nekom drugom licu ili odgovarajućoj ustanovi ukoliko ne postoji sudska odluka o povjeravanju djeteta.

Centar se u rješavanju predmetne stvari mogao pozvati na član 202. ZOUP, koji u stavu 1. propisuje, kad se radi o preduzimanju izuzetno hitnih mjera radi obezbjeđenja javnog mira i bezbjednosti ili radi otklanjanja neposredne opasnosti po život i zdravlje ljudi ili imovinu, organ, odnosno ovlašćeno službeno lice organa, može donijeti rješenje i usmeno; u stavu 2, organ koji je donio usmeno rješenje može narediti njegovo izvršenje bez odlaganja; u stavu 3, na zahtjev stranke, organ koji je donio usmeno rješenje, dužan je da ga izda stranci u pismenom obliku najkasnije u roku od osam dana od dana od dana podnošenja zahtjeva, a zahtjev se može podnijeti u roku od dva mjeseca od dana donošenja usmenog rješenja. Kod činjeničnog utvrđenja da je odlukom organa starateljstva dijete povjereno na zaštitu i vaspitanje majci, da majka nije živjela u istom stanu sa djetetom i nije vodila primarnu brigu o djetetu, već dijete povjerila majci, da u ponašanju djeteta postoje određene promjene u socijalno-emocionalnom funkcionisanju, što bi moglo u slučaju dalje izloženosti neprimjerenom odnosu majke i bake prema djetetu dovesti do težih problema u psihičkom funkcionisanju djeteta, a da je pravo djeteta da živi sa roditeljima, radi se o preduzimanju izuzetno hitnih mjera radi otklanjanja opasnosti po zdravlje djeteta. U tom smislu je neosnovan prigovor o kršenju pravila postupka. Centar trebao hitno da postupi, u cilju zaštite najboljeg interesa djeteta kojem se mora omogućiti da živi sa roditeljem koji o njemu može preuzeti brigu i staranje, koji interes ima prioritet.

Ostali navodi ne utiču na drugačije odlučivanje, kao i navod da činjenično stanje nije potpuno i pravilno utvrđeno, jer to nije razlog za izjavljivanje ovog vanrednog pravnog lijeka.

Iz naprijed navedenih razloga, ovaj sud nalazi da pobijanom presudom nisu ostvareni razlozi iz člana 35. stav 2. ZUS, pa se zahtjev odbija, na osnovu člana 40. stav 1. ZUS.

Odluka iz stava 2. izreke ove presude, zasniva se na članu 49a. stav 1. ZUS, po kojem naknada troškova spora koju je dužna da nadoknadi protivna stranka pripada stranci koja uspije u sporu. Tužiteljica nije uspjela u upravnom sporu, pa nema pravo na naknadu troškova spora.

Zapisničar
Nataša Božić

Predsjednik vijeća
Edina Čupeljić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić